

ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КАТЕГОРІЇ ЗАПЕРЕЧЕННЯ (ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ)

Доп.- Лабудько В., ПР-11

Наук.кер. – д.філол. н., проф. Швачко С.О.

Згідно з розвитком суспільства прискорення темпу життя спричиняє постійне еволюційне перетворення кількісних змін у якісні. Така закономірність зумовлює подібні процеси й у мові, в результаті чого утворюються нові форми позначення понять. Заперечення в мові – одна з найважливіших та найактуальніших проблем мовознавства, передусім у плані співвідношення змісту й форми, а точніше, структури думки та структури речення, що цю думку висловлює.

Здавна заперечення було об'єктом дослідження філософії, логіки та лінгвістики. Багато представників психологічного та младограматичного напрямку у мовознавстві розглядали заперечення в мові у дусі психологізму – як чисто суб'єктивний вияв людської психіки. На їх думку, заперечення є породженням різноманітних психічних (чуттєвих) реакцій мовця. Існує прагматична концепція заперечення, відповідно до якої заперечення у мові розглядається не як власне граматична, а як прагматична, функціональна категорія. Заперечення нібито відбиває припущення мовця щодо знань та поглядів адресата. Пресуппозицію речення створює особливий мовленнєвий акт, метою якого є не повідомлення нової інформації, а спростування, відхилення або корегування погляду, судження адресата. Тим самим заперечні речення марковані щодо мовленнєвого акту.

Принципи формування та функціонування категорії заперечення в художньому дискурсі англійської мови висвітлювалися з різних точок зору багатьма вітчизняними і зарубіжними лінгвістами (О.С.Кубрякова, Н.В.Малімонова, В.О.Плунгян, S.J.Schmidt, M.Billy, J.Firbas та ін.). Такий інтерес до категорії заперечення зумовлюється її центральним місцем у функціонуванні англійської мови, а також відкритістю останньої, яка час від часу поповнюється за рахунок іновацій.

Актуальність питання визначається тим, що виявлення впливу універсальної категорії заперечення на зміст і форму художніх текстів і встановлення цієї ролі сприяє розкриттю механізму формування та функціонування англійської мови, створенню передумов для визначення прагматичних функцій заперечення у дискурсі.

Об'єктом дослідження є категорія заперечення, **предметом** – комунікативно-дискурсивні параметри негативних одиниць та маркери їх позначення в українській та англійській мовах.

Метою роботи є вивчення та аналіз заперечних конструкцій в тексті оригіналу та перекладу, тобто розгляд змін, що трапилися при перекладі.

Поставлена мета досягається через розв'язання таких конкретних **завдань**:

- на прикладі перекладу художнього тексту встановити, як відбувається перетворення заперечних конструкцій у тексті перекладу, тобто які саме зміни відбуваються у структурі речень;
- встановити та систематизувати найбільш типові види трансформацій при побудові заперечних конструкцій в перекладі на рівнях граматики тексту, комунікативної (функціональної) структури висловлювань та семантичного наповнення.

Для вирішення поставлених завдань у роботі використовується низка **методів дослідження**: компонентний, дефініційний, контекстологічний, дистрибутивний, словотвірний аналіз.

Теоретичне значення дослідження полягає у висвітленні широкого кола питань відтворення негативних одиниць за допомогою лексикологічного і граматичного аспектів англійської та української мов. **Практичне значення** полягає у можливості використання матеріалу дослідження в окремих розділах граматики, стилістики, а також на практичних заняттях з англійської мови та практики перекладу.

У роботі досліджуються прагматичні та когнітивні параметри негативних одиниць. Заперечення розглядається як результат розумової операції порівняння, як результат співвіднесення інформації зі структурами пам'яті. Негація відіграє важливу роль у мовленні. Вона здатна, взаємодіючи з самостійними мовними одиницями, породжувати асиметрію між формою та змістом, у результаті чого може змінюватися і їх функція.

Антонімічний переклад розглядається як лексико-граматична трансформація, при якій заміна стверджувальної форми в оригіналі на заперечну форму в перекладі чи, навпаки, заперечної на стверджувальну супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням.

Матеріалом роботи послуговували фрагменти діалогів, що містять заперечні висловлювання в реактивній репліці, отримані шляхом суцільної вибірки з роману Джерома Д. Селінджера (J. D. Salinger) "The Catcher in the Rye" та п'єс Бернарда Шоу (Bernard Shaw) "Plays Unpleasant", оповідань Чарльза Діккенса (Charles Dickens) "A Christmas Carol. The Chimes" та Едгара По (Edgar Poe) "Selected Tales", а також тексти їх перекладу українською мовою. Для дослідження був обраний такий переклад, який вважається взірцем сучасної української мови та здійснений перекладачем, для якого українська мова є рідною, з розрахунку на те, що такий переклад буде значною мірою відрізнитися від оригіналу, являтиме собою не послідовне відбиття англійського тексту, а буде насичений різноманітними засобами виразу думки, яка міститься у вихідному тексті.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ЗООНІМАМИ

Доп. - Ключко Є., ПР-22

Наук. кер. – д.філол. н., проф. Швачко С.О.

Інтенсивний розвиток фразеології як лінгвістичної дисципліни за останні роки характеризується поступовою